

BALADELE LUI IOANICHIE OLTEANU *Ioanichie Olteanu's Ballads*

Delia-Natalia TRIF (ANCA), Ph.D. Candidate,
"Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Ioanichie Olteanu, translator poet and journalist, is one of the leading figures of the Sibiu Literary Circle. Unlike others circle members, Ioanichie distinguished himself by the particular nature of his poetry. His ballads, though few in number, possess a strong originality. There is a modern German ballad line that amends the difference attributed to Ioanichie's compositions on his literary ancestors.

Through his poems, Ioanichie Olteanu proves a worthy representative of the poetic trend generated by the Sibiu Literary Circle that turns to the literary ballad.

Keywords: Ioanichie, ballad, circle members, originality, dark humour

Ioanichie Olteanu – poet, traducător, gazetar, editor – s-a născut la Vaideiu, județul Mureş. El este una dintre figurile importante ale Cercului Literar de la Sibiu, al treilea baladist.

În necrologul pe care i l-a consacrat, Ștefan Aug. Doinaş își amintea cum acesta devenise, prin anii războiului, unul dintre membrii grupului lor. Fusese descoperit de I. Negoîtescu, neobositul „manager” al „cerchiștilor”. Ioanichie Olteanu li se atașase apoi printr-o integrare firească în grup. În pofida faptului că a fost un element constructiv de seamă al grupării sibiene, Ioanichie Olteanu, subliniază Doinaş, a reprezentant din capul locului o prezență singulară în mijlocul ei. Se distingea înainte de orice prin natura foarte aparte a poeziilor sale. Scria și el balade, dar în cu totul altă manieră decât dânsul sau Radu Stanca.. „Nici o undă de umor sau joc verbal nu exista la noi, în timp ce la el, de la temă până la rezolvarea ei, luciditatea ironic amuzată a autorilor se simțea imediat.”¹

Diferită ar fi fost și descendența literară a acestui corb alb. Pe când producțiile lui Radu Stanca și ale sale – afirmă Doinaş - „plăteau un tribut evident tradiției baladești germane”, Ioanichie Olteanu scrie niște poezii care aparțineau și ele genului, dar „se impuneau prin modernitatea lor.”²

Faptul că primul volum de versuri apare postum (*Turnul și alte poeme*, Editura Nikon, Cluj, 2012), sub îngrijirea lui Ioan Milea, ține de intemperii istorice și ale ființei aflate „sub vremi”, cum spunea cronicarul. Poeziile caracterizate de „jocul între real și halucinație” (I. Negoîtescu) sunt grupate în patru tipuri: tradiționalist-romantice, balade propriu-zise, meditative, poemele cu încărcătură ideologică și cele proletcultiste, așezate la *Addenda*.

Baladele „cerchistului” sunt puține la număr, dar posedă într-adevăr o puternică originalitate. Când Ștefan Aug. Doinaş sublinia „modernitatea” lor, nu greșea.

Adopta însă o perspectivă limitativă, lăsând să se înțeleagă că păraseau prin factura lor nouă tradiția baladescă germană. Reducea de fapt genul la tipul său așa-zis „nordic”, în spiritul Börries von Münchhausen. Ca poeții sibiieni, acesta, împreună cu Agnes Miegel Lulu von Strauss,

¹ Ștefan Aug. Doinaş: *Amintirea lui Ioanichie Olteanu*, în *România literară*, nr. 14, 9-15 aprilie, 1997

² Ibid

Levin Ludvig, grupați în jurul *Almanahului Muzelor* din Göttingen, își propuseseră, către începutul secolului XX o „resurrecție a baladei”, de preferință cavalerescă, eroică, a cărei ambiție era să fie continuatoarea vechiului *Heldenlied* german.³ Ropotul copitelor, zăngănitul armurilor, sunetele de trompetă, răspundea spiritului teuton al epocii. O culegere a lui Börries Freiherr poartă titlul grăitor, „*Inima în zale*”⁴. Baladele acestea, foarte gustate la vremea lor, s-au aflat în multe ranițe soldățești din primul război mondial și au revenit în timpul celui de-al doilea.

Au circulat și printre „cerchiști”, după câte își amintește Ștefan Aug. Doinaș.⁵

De la *Moritat* își împrumutase temele preferate poeziei primului „Hain”baladesc din Göttingen, ca și amicul lor Gleim. Prezintă mai în toate antologiile, *Călugărița de Hölty* istorisește o crimă pasională: un cavaler seduce o logodnică a lui Hristos și apoi o părăsește. Ea tocmește niște ucigași care-i fac de petrecanie infidelului. Nemulțumită cu atât, eroina revine la capelă, unde zace înmormântat cavalerul, deschide cripta și smulge cadavrului inima necredincioasă din piept, ca să o calce fără milă în picioare. Scena atroce poate fi văzută apoi mereu, când bate miezul nopții și fantoma călugăriței repetă actul vindicativ.

Modernii speculează efectele estetice de colaj, încrustând împrumuturi directe din *Moritate*, sentințe morale naive, clișee stilistice gazetărești; Totul cu o artă rafinată, nemaiurmărindu-se satisfacerea gusturilor unui public credul, necultivat, ci cucerirea altuia suprainstruit și ezcitabil prin grosolanie, tocmai din cauza blazării la finețe.⁶

Există prin urmare o linie baladescă germană modernă, care face amendabilă diferența atribuită de Doinaș compunerilor lui Ioanichie Olteanu, în privința ascendenței lor literare. Nici măcar turnura comică, pe care o iau, am văzut că nu e absolut singulară. Dacă sclipirile ironice lipsesc într-adevăr la Doinaș (și încă!)⁷, ele îi plac lui Radu Stanca uneori, să ne amintim astfel de *Trubadurul mincinos*, *Regel visător*, *Corydon*... Le surprindem chiar și în Buffalo Bill. Pe urmă, Radu Stanca a fost într-o măsură-spune Doinaș - un poet goliardic.⁸

Nota cu adevărat aparte a baladelor lui Ioanichie Olteanu vine din modernitatea lor pronunțată, dar acesta nu le-o dă o ascendență negermană, ci direcția vădit inovatoare în care se mișcă. Apropierile sunt izbitoare. Și Ioanichie face cronică unor fapte senzaționale sinistre. *Balada soțului înșelat*⁹ tratează, ca Marianne, o crimă din gelozie.

*Pățania teologului cu arborele*¹⁰, moartea suspectă a tânărului Victor, care e găsit spânzurat de craca de stejar, în pădure. Alte balade anunță din titlu subiectele lor macabre: *Balada înecașilor*¹¹, *Balada sinucigașului*¹².

³ Börries Freiherr v. Münchhausen, *DarBallade in Göttingen um 1900*, in *Balladenforschung*, op. cit.

⁴ Börries Freiherr v. Münchhausen, *Dar Hertz imHarnisch, Balladen und Lieder*, Deutsche Verlags Anstalt, Stuttgart, Berlin, 1911

⁵ Ștefan Aug. Doinaș: *Scrisoare către Ov. S. Crohmălincean*, din 17 august 1995

⁶ Mihai Ralea surprinde foarte bine mecanismul psihologic și fiziologic, prin care gusturile suprarafinate ajung să fie atrase de lucruri vulgare, așa cum remarcă el, pălătușul aristocratic, paralizat de voluptăți alimentare prea alese, nu mai reacționează decât în contact cu muștar și sosuri picante, iar fumătorii de bectimis savurează țigări ordinare Caporal. (P. Zarifopol, în *Interpretări*, Casa Școalelor, Buc. 1972)

⁷ Ștefan Aug. Doinaș are și el accente de humor, chiar dacă nu vrea să le recunoască; în *Five-o clock*, *Ah, zise Cummings* sau *Moartea în zmeuriș*, cel puțin

⁸ Ștefan Aug. Doinaș: *Un trubadur modern...*, op. cit.

⁹ I. Olteanu: *Balada soțului înșelat*, în *Revista Cercului literar*, op. cit.

¹⁰ I. Olteanu: *Pățania teologului cu arborele*, ibid

¹¹ I. Olteanu: *Balada Înecașilor*

¹² I. Olteanu: *Balada sinucigașului*

Balada lui Ioanichie Olteanu se disting net de cele ale lui Ștefan Aug. Doinaș, Radu Stanca sau Dominic Stanca. Poetul utilizează aici, cu deosebit rafinament, resursele umorului negru, ale unei fantezii mereu controlate de rațiune, în care grotescu și carnavalescul se întretaie cu unele accente ale poeziei cotidianului de mai târziu. În *Balada soțului înșelat*¹³, *Flori de mușgai*, în valorificarea resurselor cuvântului evocator și concret, de o plasticitate incontestabilă. O atmosferă plasată între înscenarea lucidă și insertul narativ cu iz carnavalesc este conturată în această baladă în care dragostea, gelozia, remușcarea abia simțită și relevarea dimensiunilor profunde ale firii umane se concentrează în versuri eliptice, de o pregnanță a detaliului revelator extrem de sugestivă. Incipitul poemului ne pune, de fapt în fața deznodământului dramei geloziei și a răzbunării care se joacă aici, în versurile acestea suple și abrupte totodată, marcate de inflexiuni ale susvătății și ale viziunii atroce, într-o alternanță subtilă de planuri temporale în care trecutul și prezentul se întretaie, iar flashback-ul e un procedeu privilegiat: „Așa. S-a făcut. Acum e bine:/S-aprind o țigare de foi./Corpul ei fraged de doamnă subțire/Doarme somnul sălcii între perne moi./Pe gâtul mai alb decât varul/lăsați urma degetelor cu pământ/arse încă de jarul/ cârnii fără cuvânt./N-ar fi rău să m-afund în fotoliu/cu cizmele-ntinse jos pe covor,/să cuget la acest defunct amor/pentru care nu voi purta doliu./Când a pășit întâi pragul/ în casa părinților mei/lăsați vânătoarea și amicii de dragul/surâsului, ochilor ei/Stam ceasuri întregi lângă mâna/ Ce-mi ștergea de pe frunte țărâna./Printre holde și codri am purtat-o să guste/mireasma sângei greu din strămoși;/între coapsele-i june și robuste/leagăn vedeam de copiii sănătoși.”¹⁴

Evident, între viziunea idilică a soțului și statura moral-psihologică a soției se deschide o prăpastie. Sunt două lumi ce își dispută întâietatea, două mentalități și două viziuni opuse: una a calmului, a căminului așezat, a reculegerii terestre în fața valorilor burgheze, cealaltă, a soției, desprinsă de planul terestru, tânjind după mistere și reflexe ale necunoscutului de dincoala de fenomenalitatea lumii. Femeia are în această baladă, o alură de vraja, de alienare și de miraj oniric. Ea e strania care tulbură simțurile bărbatului, trăind jumătate în lumea prozaică, jumătate într-o realitate iluzorie, într-un perimetru al fanteziei mântuitoare. Pe de altă parte, femeia are, în acest fel, o statură existențială marcată de un instinct bovaric, prin care universul familiar e investit în reflexe ale negativității, care se cer depășite, transfigurate, prin detență vizionară spre *altceva*, spre un spațiu compensatoriu, miraculos și benefic, în cazul nostru iubirea: „Înțeleptelor mele cuvinte/ea zâmbea ca trezită din vis,/ urmărind poate absentă în minte / nu știu ce taină, pierdut paradis./ În ochii ei mari strălucea o lumină / atât de ciudată, atât de străină.../ Cert e, femeia aceasta / (mai târziu cu durere-mi spuneau) / deși o iubesc, nu-i nevasta / cuminte pe care-o doream./ În vreme ce eu mă trudesco pe ogoare / și umblu pădurile, biet, ea stă și citește romanțuri ușoare / sau scrie-n caietul secret.”¹⁵

Următoarea secvență poetică surprinde simptomele aceluia iubiri ilicite, ce va declanșa resorturile dramei casnice. Ioanichie Olteanu notează, cu subtilitate psihologică, toate nuanțele geloziei, toate tonalitățile afective ale iubirii înșelate, de la presentimentul respins de îndată, la sugestia adulterului insinuată treptat, până la certitudinea instaurată în chip imperios în conștiința soțului înșelat: („De-atunci luni vreo patru trecură/n-aș fi uitat acest incident/de n-ar fi avut o figură/tot mai străină, mai tristă, un chip mai absent./O vedeam ofilită pe zi ce

¹³ I. Olteanu: *Balada soțului înșelat*

¹⁴ Ibid

¹⁵ Ibid

trecea/și-n ochii-i pe altul vedeam./ Eu plecam dimineața săltând cu mai multă furie în șa/și seara foarte târziu mă-ntorceam./ Până ce azi când intrai în cămară/ la ea, îi zisei cu glas tunător: / Soție, poamă dulce, poamă amară./ am să-tenchid sub zăvor ...>>/Și tăcui speriat: ea zâmbea sfidător! / În ochii ei mari ca-ntr-o limpede apă/văzui încă o dată pe cel dansator/ tot zâmbind ca și ea, cu privirea șireată”¹⁶

Scena uciderii soției infidele e partea de cea mai intensă concentrare a dramei ce se consumă sub privirea cititorului: „Înnebunit de necaz și ars ca de flăcări, de fiere,/ îi pusei mâinile groase-n grumaz-/muiere perfidă muiere.../Acum voi lăsa-o pe patu-i culcată/ mai albă, mai albă ca varul/ și zâmbitor ca și ea, cu privirea șireată.”¹⁷

În *Pățania teologului cu arborele*, povestea însăși: Eroul pare să traverseze o criză mistică, dar aspectul pe care acesta îi ia e ilar. Victor umblă prin pădure după Sfântul Duh „în formă de stejar”. A-ți imagina chipul dumnezeiesc sub chip de păsăruică, așa cum apare adesea figurat pe icoanele ortodoxe, mai merge, are ceva comun cu cerul. Dar a-ți-l reprezenta drept un arbore masiv, fixat bine în sol prin rădăcini adânci și viguroase, presupune o dereglare serioasă a spiritului. Mai mult, purtând o biblie la subsuoară, personajul își efectuează căutarea mistică înarmat cu o bătă. La întrebarea recitatorului, presupus a se număra printre locuitorii comunei care a trăit ciudata întâmplare: „- Mă, Victore, cam ce ai tu de gând: /Că de când te cunosc – o lună-mi pare - /îmi umbli toată ziua pe hotare/și bați pădurea-n lung și-n lat/cu mersul tău halucinat? ”, teologul răspunde: „- O! dragul meu, eu nu știu ce te-abate/să-mi ieși în cale aici între stejari;/ cuvintele ți le-nțeleg pe toate/și știu că sunt cuvinte foarte mari/dar trec așa ușor pe lângă mine/ și se dizolvă-n aer ca un fum/ deci depărtează-te mai bine/și lasă-mă să-mi văd de drum,/să rătăcesc prin văgăuni și codru/ pân-oi vâna pe cel mai crunt tâlhar,/pe cel mai mare lotru dintre lotri,/pe duhul sfânt în formă de stejar”¹⁸. Criza mistică ia o înfățișare de un comic irezistibil, iar felul cum se sfârșește nu e mai puțin rizibil. Teologul are impresia că a găsit arborele miraculos, se îndreaptă fascinat către el, dar acesta întinde o creangă ca un braț, și-l înhață pe nefericit: „...căci într-o seară/printre copacii fremătați ușor/i se păru că vede-ntâia oară / chemându-l fiara din stejar cu dor./ Scăpă din mână biblia și bătă/ și alege cu ochii ficși spre ea./ Tâlharului i-a fost destul atâta/să-l prind-n șbilț și drum să nu-i mai dea.”¹⁹

O altă poezie semnificativă a lui Ioanichie Olteanu e *Balada înecașilor*. Poem al morții și al resurecției, al extincției dizolvante în universul acvatic al mării și al comuniunii cu eternitatea, *Balada înecașilor* figurează un decor în care, definitorii sunt, la început, imaginile dezmembrării, ale risipirii și pierderii în imensitatea acvatică. Atmosfera dominantă e una de teatralitate macabră, de carnavalesc cu inervații lvești, de recul sugestiv într-un univers delirant, cu formele și culorile în continuă metamorfoză, ca într-un vis în care obiectele seamănă și nu seamănă cu cele reale, integrându-se într-o sintaxă a imaginarului cu totul insolită, în care fața și reversul, înaltul și josul, terestrul și acvaticul, binele și răul se află într-o iremediabilă antinomie, ci într-o conjuncție revelatoare: „Așa până când într-o zi de pe un vapor mare/am fost aruncați șapte în mare,-/trebuia să se recurgă la acest mijloc/ fiindcă nu mai era de mâncare./ Disperați, valurile am despicat,/dar probabil că până la fund am

¹⁶ Ibid

¹⁷ Ibid

¹⁸ I. Olteanu, *Pățania teologului cu arborele*, op. cit.

¹⁹ Ibid

sucombat./Nu știu cât a trecut de la acest accident-/când ne-am revenit ne descompuneam lent;/câteva celule le împrumutasem ca hrană/ la vecini: niște pești luminoși și o actinie bălană...²⁰

Reculul în neant este însoțit de o stare de confort, de beatitudine chiar, de camuflare în adâncuri, în așteptarea judecății celei de pe urmă, când corporalitatea va fi de tot părăsită, iar sufletele înecaților se vor contopi cu înaltul: „Altfel o ducem bine. Aici putrezim cu tăcere/cu peștii morți, cu algele ce nu mai au putere/să se înalțe sus către cer/să vâneze vreo corabie sau barem vreun corăbier (...)²¹

Baladele lui Ioanichie Olteanu conțin, ca *Moritat-ele*, îndărătul faptelor senzaționale istorisite, un plan banal, realist, comun, o explicație simplă, plată a întâmplărilor și ea e de găsit mai ales la nivelul pornirilor umane elementare.

O altă sursă de umor poetic, la Ioanichie Olteanu, sunt aluziile livrești. Cu uimitoare intuiție „anticipativă”, autorul, ca în viitor „post-modernii”, „citează” și scoate efecte bife din plasarea în alt context a unor versuri faimoase, pe care o memorare cultivată i le furnizează. Îmbiindu-și consoarta cu bucuriile vieții gospodărești bucolice „soțul înșelat” pastișează lirica maritală argheziană (*Haide, Ingenunchiere, Mireasa, Căsnicie, Dragoste*)²², într-o variantă *gentry*, ardelenescă, nu fără corespunzătorul iz semănătorist („casa părinților mei”, „mireasma sângelui greu din strămoși”, „coapsele june și robuste”, „leagăn (...) de copii sănătoși”).

Baladele lui Ioanichie Olteanu poartă și marea simpatiiilor sale politice de stânga. „Filozofia” pragmatică, realistă, cu picioarele pe pământ, din ele, trădează natura lor. Autorul le găsește o justificare naturală în *Floarea soarelui*.²³ Acesta își întoarce fața după astrul strălucitor de pe cer, dar „nu se mișcă din pământ.”

E refrenul și „tâlcul” baladei, transportat de la exemplul botanic la planul social-politic. Oamenii simpli (fiindcă după autor ei, dau măsura lucrurilor) își vor întoarce fețele către tot felul de corpi cerești sclipitori, dar n-au să părăsească niciodată contactul lor anteic cu solul. „Și bine vor face-conchide baladistul – căci orice atom de țărână/ e mai hrănit și mai sigur/ decât lumina a o mie de plante ori stele./Iată ce ne învață floarea soarelui/care-și întoarce fața mereu după soare/dar nu se mișcă din pământ.”²⁴ Dacă acest exemplu de neclintire din rădăcini, oricâtă mobilitate ar îngădui privirilor, era cu adevărat „pe linie”, la data când comuniștii preconizau tocmai schimbări radicale, rămâne discutabil. Autorul îl dădea însă neîndoios spre a sluji noul regim. Angajarea politică sinceră, din convingere, distinge asemenea compuneri, e altele conjuncturale, imprimă poeziilor militante ale lui Ioanichie Olteanu o naturalețe și o tresărire socială autentică, à la Brecht chiar dacă semnatarul lor nu-i citise baladele pe atunci, cum e foarte probabil.

„Îmi amintesc că pe vremea când eram dascăl în satul meu-afirmă cu prilejul aceluiaș necrolog, Ștefan Aug. Doinaș - căutam în revistele vremii ca pe niște giuvaiere de preț, versurile lui, (Ioanichie Olteanu n.n) care străluceau neverosimil în terna producție lirică a

²⁰ I. Olteanu: *Balada înecaților*, op. cit.

²¹ Ibid

²² Tudor Arghezi: *Cărticica de seară*, Cult. Naț., Buc., 1935

²³ I. Olteanu: *Floarea soarelui*, în *Lupta ardealului*, 1948

²⁴ Ibid

vremii.”²⁵ NU sunt vorbe spuse din complezență. Iată o singură dovadă, concludentă: la naționalizarea mijloacelor de producție, publicațiile s-au umplut de nenumărate poezii care salutau evenimentul.

Ioanichie Olteanu manevrează abil motivul folcloric, ca să-i infuzeze ideea politică de actualitate. Moara refuză să macine, fiindcă a dispărut domnul care venea cu o trăsură să o viziteze și îi vorbea „dulce”, pe când acum de la moșii, noii ei stăpâni, aude numai „ocări” și „sudalme”. Meșterul împletește în descântecul său plin de haz, rugămintile: „-Hai, Dobrănică, scoală și mână! /Învârte-ți măselele, hodoroagă bătrână/și macină bine orzul și grâul./ Au nu-ți bate lopețile râul?”²⁶

În locul *Moritat-elor*, nu prea reținute sub formă scrisă de tradiția culturală românească, poetul folosește „moara”. Ceva din umorul ei gros circulă aici, ca și pe sub *Pățania teologului cu arborele*. Dar Ioanichie Olteanu nu o adoptă pur și simplu, în felul lui Coșbuc, ci o stilizează prin sublinieri ironice culte.

Al treilea baladist sibian a plecat singur de la Ion Budai Deleanu, utilizator savant al literaturii populare, ca anacreonticii Hölty și Gleim. A cules unele sugestii din *Flori de mucigai*.

A avut cumva și modele germane? Greu de crezut, deși anumite paralelisme între *Balada soțului înșelat* și *Marianne* intrigă, iar la un om misterios precum Ioanichie Olteanu nici asemenea surprize nu sunt excluse. Oricum, autorul a deschis genului niște drumuri de certe perspective și e mare păcat că s-a mulțumit doar să schițeze fără a persevera în a le urma.

Prin poemele sale Ioanichie Olteanu se dovedește un demn reprezentant al orientării poetice generate de Cercul literar de la Sibiu, prin recursul la specia literară a baladei.

Bibliografie

- Balotă, Nicolae, *Labirint*, București, Editura Eminescu, 1970, p.340
Balotă, Nicolae, *Un poet al tăcerilor*, în *Luceafărul*, 1997, nr. 13, p. 19
Boldea, Iulian, *Literatura română târgu-mureșeană postbelică*, în *Tribuna*, IX, 2000, nr. 1-2-3, p. 48
Boldea, Iulian, *Ioanichie Olteanu și Cercul Literar de la Sibiu*, în *Izvoare filozofice*, tom 4, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2009, p.139 – 149
Csoma, Ana, *Scriitori români mureșeni. Dicționar bibliografic*, Târgu-Mureș, Biblioteca Județeană Mureș, 2000
Crohmălniceanu, Ovid S; Heitmann, Klaus, *Baladele lui Ioanichie Olteanu în Cercul literar de la Sibiu*, București, Universalia, 2000, p. 152-166; *Ioanichie Olteanu traducător al lui Esenin. Alte tălmăciri*, ibidem, p. 353-354
Crohmălniceanu, Ovid S., Heitmann, Klaus, *Baladele lui Ioanichie Olteanu în caiete critice*, 1999, nr. 6-7, p. 40-42

²⁵ Ștefan Aug. Doinaș: *Amintirea lui Ioanichie...*, op. cit.

²⁶ I, Olteanu: *Descântec la o moară de apă*, în *Lupta ardealului*, 1948

- Datcu, Iordan, Introducere la volumul *Zburătorul. Balade culte românești*, București, Minerva, 1973, p. XXVI (B.P.T., 774)
- Dicționar de literatură română. Scriitori, reviste, curente, coordonator Dim. Păcurariu, București, Univers, 1979, p. 282
- Dicționar general al literaturii române, IV, (L-O), București, Editura Univers enciclopedic, 2006
- Dicționarul scriitorilor români, M-Q, coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, București, Albatros, 2001
- Doinaș, Ștefan Aug., *Amintirea lui Ioanichie în România literară*. XXX, 1997, nr.14, p.7
Reluat parțial în comentariul *Un post modern avant lettre: Ioanichie Olteanu*, în *Scriitori români*, București, Editura Eminescu, 2000, p. 129-134
- Doinaș, Ștefan Aug., „În Cercul literar de la Sibiu m-am născut a doua oară”, în *România literară*, XXXVIII, 2005, nr. 22, p. 16, Interviu de Mircea Iorgulescu
- Doinaș, Ștefan Aug., *Un post modern avant la lettre: Ioanichie Olteanu*, în *Scriitori români*, București, Editura Eminescu, 2000, p. 129-134
- Manu, Emil, *Ioanichie Olteanu și „Ceasul plantelor amare”*, în *Eseu despre generația războiului*, București, Cartea Românească, 1978, p. 15, 281, 298-300, 307-310, 381, 401
- Horea, Ion, *Mentorul meu literar în Acasă*, I, 2008, nr. 4, p. 51-52
- Negoșescu, I., *Glose la poezii tineri de azi*, în *Scriitori moderni*, București, Editura pentru literatură, 1996, p. 459
- Nistor, Eugeniu, *Rânduri pentru neuitarea lui Ioanichie*, în *Izvoare filozofice*, tom 4, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2009, p. 150-153
- Poantă, Petru, *Ioanichie Olteanu, baladistul*, în *Apostrof*, VIII, 1997, nr. 4, p. 4
- Maxim, Ion, *Trei prezențe poetice: Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș, Ioanichie Olteanu*, în *Orizont*, XXI, 1970, nr. 7, p. 51-52
- Vasilescu, Stelian, *Romember Ioanichie Olteanu*, în *Al cincilea anotimp*, Oradea, I, 1997, nr.3, p. 7